Uzasadnienie

Zgodnie z art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r. poz. 13, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o ochronie przyrody", uznanie za rezerwat przyrody obszarów cennych przyrodniczo następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Określa ono jego: nazwę, położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem. Równolegle ustawodawca poprzez art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody uczynił utworzenie tej formy ochrony przyrody celem publicznym, zastrzegając w ustępie 2 tego artykułu, że jej utworzenie bez zgody właściciela może nastąpić wyłącznie na gruntach Skarbu Państwa.

Nazwa rezerwatu przyrody Dolina Rzeki Małej pochodzi od nazwy rzeki płynącej przez cały jego obszar. Rezerwat przyrody leży na terenie Chojnowskiego Parku Krajobrazowego, a od strony północnej graniczy z obszarem Natura 2000 Łąki Soleckie PLH140055. Według podziału administracyjnego kraju, położony jest on w granicach województwa mazowieckiego, w powiecie piaseczyńskim, gminie Piaseczno, obrębie ewidencyjnym nr 0007 (Chojnów).

Granice rezerwatu poprowadzone są wzdłuż wydzieleń leśnych. Całość jego obszaru położona jest na gruntach Skarbu Państwa będących w zarządzie Nadleśnictwa Chojnów i Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie. Włączenie rzeki Małej do rezerwatu pozwoli zabezpieczyć kluczowe dla jego celu ochrony leśne ekosystemy bagienne.

Rezerwat przyrody powstaje w ramach ogłoszonej przez Lasy Państwowe inicjatywy utworzenia 100 rezerwatów przyrody dla uczczenia jubileuszu 100-lecia powstania Lasów Państwowych. W skład rezerwatu przyrody wchodzą wydzielenia leśne: 163c, d, f, g; 164a, b, c, h; 165b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m; 166a, f, h, i; 173b, c, d, f, j, r, s; 174a, f, n, o; 180f, h, i; 181a, b, c, h; 186c, d-01, d-99, i, j, k, l, m, n; 188b, c, d, i, j, k, l, m, n, o, p, r. Ponadto na ogólną jego powierzchnię wynoszącą 133,49 ha składa się nieleśna działka ewidencyjna numer 336 z obrębu Chojnów, stanowiąca rzekę Małą.

W przeważającej części rezerwat obejmuje dolinę rzeki Małej w jej środkowym odcinku. Dolina wypełniona jest glebami organicznymi torfowisk niskich. Wśród zbiorowisk roślinnych przeważają zbiorowiska z olszą czarną oraz zbiorowiska juwenilne. Na części jego powierzchni występuje zbiorowisko łęgu jesionowo-olszowego oraz siedlisko niżowych świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie.

W kompleksach leśnych tworzących rezerwat przeważają olsy i łęgi. Ze względu na swoją funkcję ekologiczną w krajobrazie, walory przyrodnicze, a także wysoki stopień naturalności, związany z trudną dostępnością bagiennego terenu, te typy siedliskowe lasu są ważnym przedmiotem ochrony krajowych form ochrony przyrody. Ochrona tego rodzaju kompleksów leśnych, w formie rezerwatów przyrody, ma istotne znaczenie dla integralności powiązanych z nimi obszarów, ze względu na ich retencyjno-zasilające znaczenie hydrologiczne. Są one również ważnymi siedliskami gatunków chronionych, o czym może świadczyć fakt, że rezerwat przyrody jest ostoją licznej grupy ptaków reprezentowanej przez myszołowa, krogulca, błotniaka stawowego, żurawia, puszczyka czy też kapturkę. Kluczowym elementem funkcjonowania przyrodniczego tego rodzaju siedlisk są stosunki wodne, związane ze stałym zabagnieniem, ale o zmiennym poziomie zwierciadła wody. Podłoże stanowią tu pokłady torfów niskich lub przejściowych, najczęściej zakumulowane w okresach minionych przez nieleśną roślinność torfowiskowo-szuwarową. Zachowanie jak największego stopnia naturalności bagiennych warunków wodnych jest podstawowym warunkiem utrzymania właściwego stanu ochrony tego siedliska przyrodniczego. Cechy charakterystyczne siedlisk bagiennych limitują skład gatunkowy drzewostanu i runa, hamując rozwój obcych ekologicznie gatunków. Charakterystyczne, dla tego typu obszarów, jest wykształcanie kępkowo-dolinkowej struktury, z kępami tworzonymi przez wielopniowe olsze, odnawiające się m.in. wegetatywnie z odrośli. Strukturę tę wykorzystują gatunki runa, tworząc w konsekwencji typową kombinację gatunków bagiennych i mezotroficznych. Panujące w olsach naturalne warunki sprawiają, że jest on dość trwałym typem ekosystemu leśnego. Zachowanie ciągłości drzewostanów warunkowane jest utrzymaniem naturalnych procesów wegetatywnego odnawiania się olszy

na drodze powstawania odrośli z szyi korzeniowej. Ze względu na uwarunkowania ekologiczne, runo olsów nie jest zwykle jednorodne, rosną tu bowiem gatunki o różnych wymaganiach ekologicznych.

Biorąc pod uwagę zdiagnozowane na etapie tworzenia rezerwatu przyrody zagrożenia, wokół tego obiektu przyrodniczego została utworzona otulina zabezpieczająca przyrodę rezerwatu przed negatywnym oddziaływaniem działalności człowieka. Wyznaczenie otuliny rezerwatu związane jest bezpośrednio z planem ochrony obligatoryjnie sporządzanym dla rezerwatów przyrody. W świetle obowiązującego prawa powinno unikać się uchwalania planu ochrony rezerwatu przyrody bez utworzenia dla niego otuliny. Zgodnie bowiem z art. 13 ust. 3a ustawy o ochronie przyrody projekty aktów prawnych z zakresu zagospodarowania przestrzennego w części dotyczącej rezerwatu przyrody i jego otuliny, wymagają uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na cele ochrony rezerwatu przyrody. Powyższe oznacza, że jedynie uznanie za rezerwat przyrody, bądź wyznaczenie otuliny rezerwatu daje gwarancję kontroli dokonywanych w tym obszarze zmian w dokumentach planistycznych. Dotyczy to szczególnie terenów o wysokiej wartości przyrodniczej, położonych w sąsiedztwie terenów podlegających znaczącej presji inwestycyjnej jak ma to miejsce w przypadku rezerwatu Dolina Rzeki Małej. W celu realnej kontroli nad zagospodarowaniem terenu wokół rezerwatu przyrody, a którego właściwe zagospodarowanie jest kluczowe dla utrzymania jego celu ochrony, należy wyznaczyć otulinę. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie przy definiowaniu zasięgu otuliny uwzględnił zagrożenia zewnętrzne, jakie mogą powstać w stosunku do rezerwatu przyrody. Głównym zagrożeniem są spowodowane przez człowieka zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym mogące doprowadzić do utraty cech charakterystycznych siedlisk przyrodniczych chronionego obiektu. W obrębie otuliny należy utrzymać dotychczasowe zasady gospodarki leśnej. Pozwoli to zachować zwarty obszar siedlisk leśnych oraz zapewni ochronę wrażliwych zwłaszcza na zmiany stosunków wodnych ekosystemów rezerwatu przyrody. Ponadto, przy definiowaniu zasięgu otuliny uwzględniono, że rezerwat leży w sąsiedztwie obszaru Natura 2000 Łąki Soleckie PLH140055, który będąc formą ochrony przyrody o reżimie określonym przepisami z zakresu ochrony przyrody, stanowi dla rezerwatu swojego rodzaju otulinę. Można bowiem przyjąć, że obowiązujące w obrębie obszaru Natura 2000 obostrzenia niedopuszczające podejmowania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, chronią rezerwat przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka. Głównym zadaniem realizowanym w ramach sieci Natura 2000 jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków, a nade wszystko niedopuszczenie do pogorszenia ich stanu. W związku z czym, ochrona w obszarach Natura 2000 w pewnym stopniu zbieżna jest z ochroną stosowaną w ramach otuliny rezerwatu przyrody. W obszarze sieci Natura 2000 chroni się wybrane elementy przyrodnicze, istotne dla właściwego funkcjonowania terenu chronionego. Obszary te nie mają, tak jak ma to miejsce w przypadku otuliny, z góry określonych zakazów. Dla każdego obszaru przygotowywany jest odrębny sposób ochrony, zawierający m.in. ocenę stanu zachowania przedmiotów ochrony, identyfikację potencjalnych i istniejących zagrożeń, a także zestawienie działań ochronnych, które muszą zostać podjęte. Granicę otuliny rezerwatu przyrody poprowadzono zatem w taki sposób, aby stanowiła ona ciąg przyrodniczy zachowujący łączność pomiędzy rezerwatem przyrody i obszarem Natura 2000. Ponadto wyznaczenie otuliny rezerwatu przyrody w przedstawionych granicach jest bezpośrednią konsekwencją uwarunkowań geomorfologicznych i hydrologicznych tego obszaru. Określają one, jak uformowany jest krajobraz oraz jak krąży w nim woda. Ukształtowanie terenu odgrywa kluczową rolę w zachowaniu unikalnych ekosystemów podmokłych, stanowiących główny cel ochrony w rezerwacie przyrody Dolina Rzeki Małej. Głównym celem ustanowienia otuliny o założonym kształcie jest zabezpieczenie naturalnego ukształtowania terenu wpływającego na zasilanie rezerwatu w wodę. Tereny podmokłe są całkowicie zależne od stabilnego bilansu wodnego. Układ rzeźby terenu, w tym otaczające rezerwat wzniesienia, naturalne obniżenia oraz spadki topograficzne, determinuje kierunki spływu powierzchniowego i infiltracji wód podziemnych. Biorąc pod uwagę, że ukształtowanie rzeźby terenu stanowi fizyczny fundament istnienia tutejszych siedlisk bagiennych, granice otuliny poprowadzono w sposób maksymalnie pokrywający się z naturalnym ukształtowaniem terenu. Zapewni to stabilność ekologiczną i ochronę rezerwatu przed zagrożeniami zewnętrznymi.

W materii uznania za rezerwat przyrody wskazać należy dodatkowo, że włączane w jego skład nieruchomości stanowią własność Skarbu Państwa, a co za tym idzie, na ustanowienie w ich obrębie rezerwatu nie jest wymagana zgoda właściciela. Zgodnie bowiem z art. 7 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody utworzenie lub powiększenie obszaru rezerwatu przyrody obejmujące obszary, które stanowią nieruchomości będące własnością Skarbu Państwa, następuje bez zgody właściciela. Tym niemiej, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie o taką zgodę wystąpił do władającego rzeką Małą, w związku z tym, że nie stanowi ona gruntów zarządzanych przez Lasy Państwowe. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie pismem z dnia 21 maja 2025 r., znak W.RPU.502.60.2025.NL poinformowało, że nie widzi przeciwskazań do włączenia rzeki Małej w skład projektowanego rezerwatu przyrody.

Projekt zarządzenia został zaopiniowany przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Regionalną Radę Ochrony Przyrody.

Projekt zarządzenia został uzgodniony z Wojewodą Mazowieckim. W treści uwzględniono uwagi o charakterze legislacyjnym wskazane w piśmie z dnia 18 sierpnia 2026 r., znak WP-II.0521.1.14.2026.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. **Cel wprowadzenia zarządzenia.**

   Celem wprowadzenia zarządzenia jest uznanie rezerwatu przyrody Dolina Rzeki Małej.

2. **Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.**

   Zarządzenie będzie oddziaływało:
   1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;
   2) na właściciela rezerwatu;
   3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty znajdujące się, lub które znajdą się w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.

3. **Konsultacje.**

   Projekt zarządzenia jako akt prawa miejscowego podlega na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2025 r. poz. 428) uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim.

4. **Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.**

   Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia nie pociągnie za sobą żadnych dodatkowych skutków finansowych dla jednostek samorządu terytorialnego i budżetu państwa.

5. **Wpływ regulacji na rynek pracy.**

   Zapisy w projekcie zarządzenia nie będą miały wpływu na rynek pracy.

6. **Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców, a zwłaszcza mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców oraz na sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny, a także osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.**

   Wydanie niniejszego aktu prawnego stanowi sposób realizacji celów ochrony przyrody. Wprowadzenie jego regulacji wyeliminuje wątpliwości i niejasności w odniesieniu do prowadzonej w obiekcie ochrony przyrody, co z kolei usprawni opracowywanie dokumentacji i wydawanie decyzji w prowadzonych w jego materii procedurach uzgodnieniowych. Spodziewać się również można, że przedmiotowy projekt przyczyni się do polepszenia warunków realizacji działań ochrony czynnej w związku z łatwiejszym dostępem do informacji dotyczących przedmiotów i celów podlegających ochronie. Proponowana regulacja nie będzie wywoływać skutków istotnych ze względu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe, a także na osoby starsze i osoby niepełnosprawne. Projektowana regulacja nie wpłynie na proces inwestycyjny z uwagi na fakt, iż nie wprowadza żadnych zmian w zagospodarowaniu terenu.

7. **Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.**

   Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

8. **Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.**

   Zarządzenie swym zakresem obejmuje Łąki Soleckie PLH140055, czyli teren objęty ochroną w ramach sieci Natura 2000 jako specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) na podstawie Dyrektywy Unii Europejskiej 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny (Dz.U.UE.L.1992.206.7). Projekt zarządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.